OBSAH

1. lekce

Člověk pracující / 5

- Stupňování adjektiv
- Tvoření a stupňování adverbií
- Přívlastek volný a těsný
- Psaní interpunkční čárky ve větě jednoduché

2. lekce

Život pracovní a soukromý / 19

- České slovotvorné sufixy a jejich funkce
- Odchylky od pravidelné větné stavby
- Příslovečné určení času a vedlejší věty časové
- Psaní interpunkční čárky v souvětí

3. lekce

Partnerství a rodina / 33

- Deklinace posesivních adjektiv
- Kondicionál a jeho funkce
- Deminutiva
- Psaní skupin *bje/bě*, *vje/vě*, *pě* a *mně/mě*

4. lekce

Jak mluvit a být slyšen / 47

- Pasivum
- Slovosled v české větě
- Vedlejší věty účelové a podmínkové
- Vyjmenovaná slova 1

5. lekce

Člověk v sociální síti / 61

- Slovesný vid a jeho specifické funkce
- Imperfektiva a perfektiva
- Vedlejší věty příčinné a přípustkové
- Vyjmenovaná slova 2

6. lekce

Člověk a média / 75

- Substantiva: dubletní tvary a jejich funkce
- Adjektiva: dlouhé a krátké (jmenné) tvary a jejich funkce
- Shoda přísudku s podmětem
- Psaní velkých písmen 1

7. lekce

Člověk a životní prostředí / 89

- Skloňování přejatých slov (*laryngitis, vízum, schéma, dingo*)
- Pronomen *jenž* a vedlejší věty vztažné
- Psaní velkých písmen 2

8. lekce

Přírodní krásy Česka / 103

- Skloňování numeralií
- Sekundární prepozice
- Věty bez podmětu
- Zkratky

9. lekce

Člověk globální / 117

- Tvoření substantiv a adjektiv z participií
- Transgresiv a jeho funkce
- Přímá a nepřímá řeč
- Prepozice *s/z* a prefixy *s-/z-*

10. lekce

Čteme, opakujeme, procvičujeme / 131

Czech it up!

5. LEKCE

ČLOVĚK V SOCIÁLNÍ SÍTI

- Jaký máte názor na sociální sítě?
- V čem vidíte jejich pozitiva a v čem jejich negativa?
- Proč (ne)používáte sociální sítě?
- Znáte někoho z vašeho okolí, kdo se seznámil na sociální síti a u koho to přerostlo v trvalý vztah (manželství)?
- S kolika ze svých internetových „přátel“ jste se nikdy osobně nesetkali?

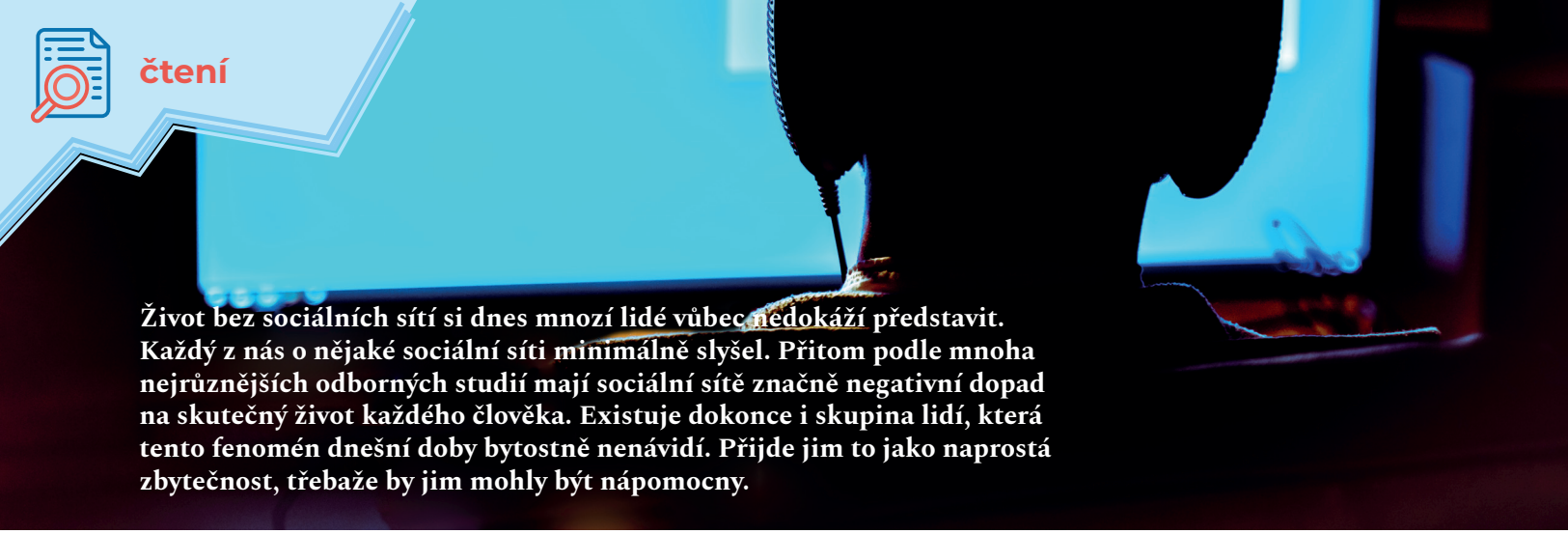

Život bez sociálních sítí si dnes mnozí lidé vůbec nedokáží představit. Každý z nás o nějaké sociální síti minimálně slyšel. Přitom podle mnoha nejrůznějších odborných studií mají sociální sítě značně negativní dopad na skutečný život každého člověka. Existuje dokonce i skupina lidí, která tento fenomén dnešní doby bytostně nenávidí. Přijde jim to jako naprostá zbytečnost, třebaže by jim mohly být nápomocny.

Pozitiva sociálních sítí nelze opomíjet. Zrychlují a usnadňují komunikaci. Vytvářejí pracovní příležitosti, rozšiřují kontakty, pomáhají lidem nalézt osoby jim v minulosti blízké, se kterými z nejrůznějších důvodů ztratili kontakt. Také mohou dát vzniknout pevnému svazku dvou lidí.

Velkým tématem v souvislosti se sociálními sítěmi je především komunikace mezi lidmi. Přestože lidé bydlí na opačných koncích světa, sdílet své zážitky s ostatními pro ně není žádný problém. Spousta z nich se pochlubí fotkou či videem ze zajímavého místa. Mezi hlavní důvody patří také to, aby se onen příspěvek zalíbil co největšímu počtu „kamarádů“.

Chránit si své soukromí přestává být podstatné. Můžete ihned vidět, jaký nábytek si vaše kamarádka pořídila, kde byla o víkendu lyžovat, jak moc má nateklé lýtko po ranním běhu či jaké čerstvé bylinky použila na dochucení dnešního oběda.

Sociální sítě zcela změnily pohled na to, co lze nazvat přátelství. Dříve se tento pojem chápal jako pevné pouto mezi dvěma lidmi, kteří se na sebe mohou spolehnout, i když nemusí být v každodenním kontaktu. Dnes? Na sociálních sítích můžeme mít stovky „přátel“, ačkoliv jsme některé z nich nikdy nespatřili a prakticky nic o nich nevíme. Oslovit neznámého člověka na sociální síti je mnohem snazší než navázat vztah v reálném světě. Máme-li to udělat na ulici, neumíme si s touto situací poradit. Zabodnout oči do svítícího displeje našeho telefonu je mnohem častější.

Dříve se lidé cestující ve vlaku během jízdy seznamovali, konverzovali a šveholili o všem možném. Dnes můžeme vidět také dopravní prostředky plné komunikujících jedinců, ač ti nevydají ani hlásku. Veškerá skutečně nevyřčená slova vyťukávají do displeje svých mobilů. Mluvit není zapotřebí. Dokonce je k vidění tato situace vyhnaná do extrému, kdy lidé sedí spolu u jednoho stolu nebo v těsné blízkosti, ale i tak spolu „debatují“ posíláním písemných vzkazů. Zbystří jen, když si potřebují přiťuknout nově přineseným pivem.

Kdyby nebylo sociálních sítí, mnozí by nebyli tím, kým jsou. Spousta lidí ale v tomto prostředí zcela změní svůj charakter a mnohdy i své hodnoty. Jsou daleko odvážnější v komunikaci i v prezentaci sebe sama.

Zejména kvůli sociálním sítím se stále zvětšuje problém zvaný kyberšikana. Jeden z největších nešvarů dnešních dní má na sociálních sítích ideální prostředí. Urazit, zesměšnit či ostrakizovat někoho je nesmírně snadné. Být agresivní v internetovém prostředí zvládne i nenápadná bytost, do které byste to v reálném světě nikdy neřekli.

Sociální sítě mohou lidi ovlivňovat doslova na každém kroku. Vytvářejí dojem, že máme své přátele neustále při sobě, a chtějí, abychom tomuto pocitu podlehli. Budeme-li ale potřebovat skutečnou pomoc, pak se teprve ukáží ti praví přátelé. Také se při komunikaci tváří v tvář pozná, zda jsme komunikačně obratní a zda jsme schopní vykouzlit našim známým opravdový úsměv na rtech neschovaný za emotikon.

1 Vysvětlete význam následujících spojení.

a) pevné pouto

b) zabodnout oči

c) nevydat ani hlásku

d) vykouzlit úsměv na rtech

2 Podle textu odhadněte význam následujících slov. Vyberte správnou variantu.

a) značně: 1. málo; 2. průměrně; 3. docela, dosti

b) šveholit: 1. hlasitě křičet; 2. příjemně, mile hovořit; 3. vydávat zvuky jako tekoucí voda

c) opomíjet: 1. nepřihlížet k něčemu; 2. chodit kolem něčeho; 3. narážet na něco

d) pochlubit se: 1. kritizovat něco; 2. něco hrdě ukazovat; 3. někoho chválit

e) ostrakizovat: 1. vylučovat někoho z kolektivu; 2. pomlouvat někoho; 3. parodovat někoho

f) nešvar: 1. úspěch; 2. směr, trend; 3. zlozvyk, nepořádek

3 Následující věty dokončete tak, aby byly v souladu s informacemi v textu.

a) Vliv sociálních sítí na člověka je _____.

b) Díky sociálním sítím mohou i lidé žijící ve vzdálených lokalitách _____.

c) Mnoho lidí své soukromí _____.

d) Díky technologiím komunikujeme, aniž bychom _____.

e) V prostředí internetu jsou často agresivní i _____.

f) Kvůli internetu můžeme podlehnout pocitu, že _____.

g) Teprve v reálné osobní komunikaci poznáme, zda _____.

4 Diskutujte.

a) S kolika ze svých internetových „přátel“ se pravidelně setkáváte?

b) Jakým způsobem dbáte na své soukromí?

c) Stali jste se vy sami nebo někdo z vašich známých obětí kyberšikany? Považujete ji za velký problém?

d) Seznámili jste se někdy přes sociální síť s člověkem, se kterým jste si následně v reálné konverzaci neměli co říct?

Slovesný vid a jeho specifické funkce

PODLÉHAT (pocitu) – PODLEHNOUT (pocitu)
Tato dvě verba jsou příkladem tzv. vidového protikladu existujícího především ve slovanských jazycích. Tento protiklad je reprezentován kategoriemi: **nedokonavost (imperfektivnost) – dokonavost (perfektivnost)**.

Rozdíl se obvykle vysvětluje tak, že u **imperfektivního verba** je mluvčí jakoby uvnitř samotného děje a nijak se nevyjadřuje k jeho začátku, ani konci. Děj tedy chápe a prezentuje jako neukončený, nekomplexní, nedokonavý: *Podléhali tomu pocitu*.

U **perfektivního verba** je mluvčí naopak jakoby mimo samotný děj a představuje jej jako ukončený, komplexní, dokonavý: *Podlehli tomu pocitu*.

Slovesný vid a slovesný čas

Lidé spolu sedí u jednoho stolu, ale debatují pomocí vyťukávání nevyřčených slov do displeje svých mobilů.

Tato věta má dva různé významy.

1. Jsem ***právě*** v kavárně a **pozoruju**, jak **lidé spolu sedí u jednoho stolu, ale debatují** pomocí vyťukávání nevyřčených slov do displeje svých mobilů.
2. V kavárně ***obvykle*** **pozoruju**, jak **lidé spolu sedí u jednoho stolu, ale debatují** pomocí vyťukávání nevyřčených slov do displeje svých mobilů.

   Věta 1. vyjadřuje aktuální přítomnost: děje vyjádřené verby *pozoruju, sedí, debatují* probíhají právě v okamžiku promluvy. Odpovídají na otázku: *Co právě děláš*?
   Věta 2. vyjadřuje opakování děje: děje vyjádřené verby *pozoruju, sedí, debatují* se opakují (obvykle, často, kdykoliv je mluvčí v kavárně). Odpovídají na otázku: *Co tam obvykle děláš?*

Imperfektivní verba *(podléhat, pozorovat)* tvoří všechny časy:
- *podléhá, pozoruje* – přítomný čas (prézens);
- *podléhal/a, pozoroval/a* – minulý čas (préteritum);
- *bude podléhat, bude pozorovat* – budoucí čas (futurum).

Perfektivní verba *(podlehnout, zpozorovat)* netvoří všechny časy:
- *podlehne, zpozoruje* – tímto formálně přítomným tvarem je vyjádřen budoucí čas (futurum);
- *podlehl, zpozoroval* – minulý čas (préteritum).

Pozn.: Perfektivní verbum nemůže vyjádřit aktuální přítomnost.

1 Vytvořte vidovou dvojici a použijte obě verba ve větách:

ovlivňovat	*ovlivnit*	pomáhat	
představit		ztratit	
přijít		vzniknout	
napomoci		pochlubit se	
opomíjet		přestávat	
zrychlovat		pořídit	
vytvářet		použít	
rozšiřovat		spolehnout se	

Imperfektiva a perfektiva

Imperfektiva a jejich specifické funkce

Vedle svého obecného významu (časová neohraničenost děje) mohou nedokonavá slovesa (imperfektiva) plnit následující specifické funkce.

1. Vyjádření paralelních dějů
   Když jsme jeli vlakem, povídali jsme si o všem možném.
2. Aktualizace děje
   Mám to úplně před očima, jak sis ten mobil strkal do kapsy.
3. Zpomalení dynamického děje
   Popadne mobil, zabodne oči do displeje, vydechne úlevou a pak už jen sedí a usmívá se.
4. Signalizace obvyklosti, pravidelnosti, opakování děje
   Znovu a znovu v nás sociální sítě vzbuzují dojem, že máme své přátele při sobě.
5. Vyjádření schopnosti / neschopnosti
   Nemluví žádným cizím jazykem.
6. Vyjádření záměru, plánu
   Kupuje si nový mobil.
7. Autorství
   Víš, kdo dával ten druhý gól?
   Představ si, ten nejmladší kluk!
   Ten obraz maloval Mánes. (Výsledek se vyrozumí z kontextu.)

Perfektiva a jejich specifické funkce

Vedle svého obecného významu (časová ohraničenost, ucelenost děje) mohou dokonavá slovesa (perfektiva) plnit následující specifické funkce.

1. Vyjádření časové posloupnosti dějů
   Až přinesou to pivo, přiťukneme si.
2. Vyjádření neschopnosti, nezpůsobilosti vykonávat nějaký děj
   Ten si do mobilu ani nestáhne aplikaci.
3. Reakce na podnět
   Když se ti tak líbí, přidej si ji do přátel.
4. Signalizace momentálnosti, okamžitosti, jednorázovosti děje
   A teď klikneš na tuto ikonku.
5. Vyjádření fázovosti děje, jeho počátku / konce
   Rozepsala se o tom. / Dočetl to.

2 Pokuste se jinými slovy vyjádřit informaci, kterou přináší použitý slovesný vid.

Už jsi dopsala ten mail?

_____

Až to dopíšu, přepošlu ti to.

_____

Vždyť ty to ani nepřeložíš!

_____

Kdo to vůbec psal?

_____

Pošli mi ten přeložený text!

_____

Neplave, ani nelyžuje.

_____

Když cestovali, dávali své fotky na Facebook.

_____

Když mne to zaujme, hned to sdílím.

_____

Svou náladu vždy schovává za nějaký emotikon.

_____

3 Vyberte vhodné sloveso a vytvořte jeho správný tvar. Některé věty mohou mít více správných řešení.

Nejdřív se zablesklo a pak jsme _____ (uslyšet/poslouchat) silnou ránu. Představ si, náš malý Honzík už _____ (jít/chodit). Jak si tak _____ (lehnout si / ležet) na sluníčku, _____ (pospat, pospávat), najednou _____ (přilétat/přiletět) rozzuřená vosa a _____ (bodnout/bodat) mě. Hned jak _____ (přijít/chodit) domů, _____ (umýt se /mýt se). Když budeš potřebovat pomoct, klidně _____ (zavolat/volat). _____ (vidět/uvidět) jste toho člověka, když to tady _____ (napsat/psát)?

Vedlejší věty příčinné a přípustkové

Vlastní příčina

Vlastní příčina vyjadřuje, co způsobilo děj nebo stav vyjádřený přísudkem. Příčina v čase předchází před dějem hlavní věty. Odpovídá na otázky: *Proč? Z jaké příčiny? Z jakého důvodu?*

Ve vedlejších větách se užívají spojky ***protože, poněvadž, jelikož*** nebo složené spojovací prostředky *z toho důvodu, že; od toho, že; za to, že; proto, že*. *Do práce nedojeli včas, protože silnice zapadala sněhem. Přišel jsem proto, že jsem se chtěl na něco zeptat*. Poměrně časté jsou i výrazy *kvůli tomu, že; zásluhou toho, že; díky tomu, že; vinou toho, že*. *Odstěhoval se kvůli tomu, že se hádal se sousedy. Práci dostal díky tomu, že se pečlivě připravoval na pracovní pohovor.*

Vedlejší věty je možné nahradit větnými členy, k nejčastějším konstrukcím patří:

- ***pro* + akuzativ:** *Byl zatčen pro krádež. Tu práci mu nedali pro jeho nespolehlivost.*
- ***na* + akuzativ:** *Zemřel na infarkt. Domů se vrátil až na jejich opakované prosby.*
- ***z* + genitiv:** *Udělal to ze vzteku. Z hladu už šilhám.*
- ***za* + akuzativ:** *Styděl se za svou nepromyšlenou odpověď. Za jeho zradu mu už nevěřil.*
- **instrumentál:** *Kroutil se bolestí. Smíchem mu tekly slzy.*
- ***od* + genitiv:** *Od sezení mě bolí celá záda. Od toho hluku mně třeští hlava.*

Časté jsou také výrazy se sekundárními prepozicemi *díky* + dativ *(Práci jsme odevzdali včas díky vaší pomoci.), kvůli* + dativ *(Kvůli úrazu přestal lyžovat.), vinou* + genitiv *(Vinou tuhé zimy nám pomrzly růže.), vlivem* + genitiv *(Podnebí se mění také vlivem působení člověka.), z důvodu* + genitiv *(Práci odmítl z důvodu špatného zdravotního stavu.)* apod.

Přípustka

Přípustka je příčina neplatná, popírá vztah mezi příčinou a předpokládaným následkem. Je to vlastně okolnost, navzdory které se realizuje děj nebo stav vyjádřený predikátem. Odpovídá na otázku: *Navzdory čemu? I přes co?* Nejčastějšími spojkami jsou *i když, ačkoli, přestože, třebaže, ač*. *Všechny srdečně uvítala, třebaže v té době byla těžce nemocná. Nepřišel, ačkoli mi to před tím stokrát slíbil. Poprosím ho o pomoc, třebaže to nedělám rád.* Užívány bývají i složené spojovací výrazy. *Nepomohl mi i přesto, že jsme se předem domluvili. Práci nedokončila včas navzdory tomu, že ji podporovali doma i v práci. Plán realizoval bez ohledu na to, že mu to všichni rozmlouvali.*

Nevětná vyjádření jsou častá a k dispozici je řada konstrukcí, jako například:

- ***přes* + akuzativ:** *V našem pokoji uspořádal oslavu i přes můj nesouhlas. Přes velkou reklamu produkt naprosto propadl.*
- ***při* + lokál:** *Při vší opatrnosti upadl a zlomil si nohu. Při vší snaze se tango nenaučil.*
- ***proti* + dativ:** *Proti mému očekávání už byli všichni doma. Proti svému zvyku musel jít brzy spát.*

Zejména v publicistických nebo odborných textech se užívají vazby se sekundárními prepozicemi *bez ohledu na* + akuzativ *(Zanechal studií bez ohledu na hněv rodičů.), navzdory* + dativ *(Navzdory únavě začal pracovat hned po příchodu domů.), v rozporu s* + instrumentál *(V rozporu s očekáváním byl film nakonec celkem úspěšný.)*.

1 Zvýrazněné spojovací výrazy nahraďte spojovacími výrazy podobného významu.

Nepřišel, **ačkoli** to slíbil. Na výlet nepůjdu, **protože** prší. Nerozuměla jsem mu, **přestože** jsem pečlivě poslouchala. Nemohl promluvit, **protože** ztratil hlas. **Poněvadž** odjíždíme až pozítří, stihneme ještě zajít do kina. Na ten film nikdo nechodil, **přestože** měl ohromnou reklamu. Školu nedokončil, **i když** mu všichni pomáhali. **Jelikož** nezaplatil, jeho přihlášku jsme zrušili.

2 Vedlejší věty nahraďte větnými členy.

Dělal to, protože měl dlouhou chvíli. Půjdu do města, abych si nakoupila. Jelikož prší, zůstaneme doma. Třásl se, protože mu byla zima. Pojedu s ním na dovolenou, i když mě Honza varoval. Protože pořád spěchal, ani si toho nevšiml. Utíkala za ním, aby mu to vysvětlila. I když nebudeš souhlasit, pojedeme ještě dnes večer. Přišel pozdě, i když jsem ho varovala. Podíval se do slovníku, protože si chtěl být jistý.

Vyjmenovaná slova 2

Uvnitř slova píšeme y/ý po tzv. obojetných souhláskách, ke kterým patří i *m, p, s, v, z* v tak zvaných vyjmenovaných slovech a slovech s nimi příbuzných.

M
my (zájmeno 1. os. mn. č.), ***mýt*** *(myčka, umýt, umývat, umývadlo* i *umyvadlo, mýval, mýdlo)*, ***myslit*** i ***myslet*** *(mysl, myšlenka, přemýšlet, vymyslit* i *vymyslet, vymýšlet, výmysl, úmysl, nesmyslný, průmysl)*, ***mýlit se*** *(mylný, omyl, neomylný)*, ***hmyz, myš, zamykat, mýto***.

P
pýcha *(pyšný, pyšnit se, přepych, přepychový)*, ***pytel*** *(pytlák, pytlačit)*, ***pysk*** *(ptakopysk)*, ***netopýr, pyl, klopýtat*** *(klopýtnout)*, ***třpytit se*** *(třpyt, třpytivý)*, ***zpytovat*** *(jazykozpyt, nevyzpytatelný)*, ***pykat*** *(odpykat)*.

S
syn *(synovec, zlosyn)*, ***sytý*** *(dosyta, nasytit, nenasytný)*, ***sýr*** *(syreček)*, ***syrový, sychravý, usychat*** *(vysychat, sesychat se)*, ***syčet, sypat*** *(sypký, nasypat, přisypat, vysypat, rozsypat, zasypat, zásyp)*.

V
prefix vy/vý *(vydělat, vymyslet, vyskočit, vyprat, vyslechnout, vyvařit, výslech, výborný, výzkumný)*, ***vy*** (zájmeno 2. os. mn. č.), ***vykat, vysoký*** *(vyšší, výše, výška, povýšit, zvýšit, převyšovat)*, ***zvykat*** *(zvyk, zlozvyk, zvyknout, zvyklost, návyk, odvykat, odvyknout, obvyklý)*, ***žvýkat*** *(přežvykovat, přežvýkavec, žvýkačka)*.

Z
brzy, jazyk *(jazýček, jazykověda, dvojjazyčný)*, ***nazývat (se)*** *(ozývat se)*.

1 Doplňte i/y, í/ý.

Čím um__váš nádobí? To není možné, to musí být nějaký om__. S tím se nemůžu sm__řit. Vždycky ho lákalo letět do vesm__ru. Nezapomněl jsi do té m__čky dát tabletu? Znovu mu zam__tli žádost o trvalý pobyt. Pokoje na kolejích musíte vždy zam__kat. Do chalupy se před zimou nastěhovaly m__ši. Měla alergii na hm__zí bodnutí.

Na pláži si děti stavěly hrady z p__sku. Odpovězte nám p__semně a závaznou přihlášku pošlete i se svým životop__sem. Největší problém měla rezervace s p__tláky. V těchto podmínkách zvířata jenom trp__. Pokud tě p__chá v uchu, zajdi si raději k doktorovi. Někomu tady p__pá mobil. Ve vodě se třp__tily sluneční paprsky. Na jaře mívám rýmu kvůli p__lu z některých stromů. Už si odp__kává třetí trest za krádeže.

Naše s__tuace není úplně jednoduchá. Koláč ještě pos__pala cukrem. Bydlíme v novém bytě na s__dlišti. V takovém počasí us__chá i tráva a stromy. Tyto balíčky pos__láme do ciziny. Budeme připravovat šunkové a s__rové chlebíčky. Co to s__čí? Nepálí se něco v kuchyni? Nejím sice maso, ale nepatřím k milovníkům s__rových jídel.

V kolik hodin obv__kle snídáš? Sejdeme se o v__kendu? Raději si to v__hledej ještě ve slovníku. Za oknem se zvedal v__tr. Naše v__no je obv__kle v__borné. Z tohoto místa je krásná v_hlídka na Karlův most. Je pravda, že se prov__nil proti našim prav__dlům, přesto si myslím, že je trest dost v__soký. Dřív učitelé dětem zakazovali žv__kačky, dnes mobilní telefony. Je potřeba vědět, komu mohu tykat a komu musím v__kat. Ve studii v__šel z posledních v__zkumů.

Ta káva je moc horká, spálila jsem si jaz__k. Vrátíš se už z__tra? Zavři prosím tě to okno, je tady hrozná z__ma. Jeho oborem je literatura i jaz__kověda. Pozor, ať to zbytečně nepokaz__š. Po dvou měsících se vrátila z ciz__ny. Koupila jsem si dvojjaz__čný slovník. Nevím, jestli ještě není příliš brz__.

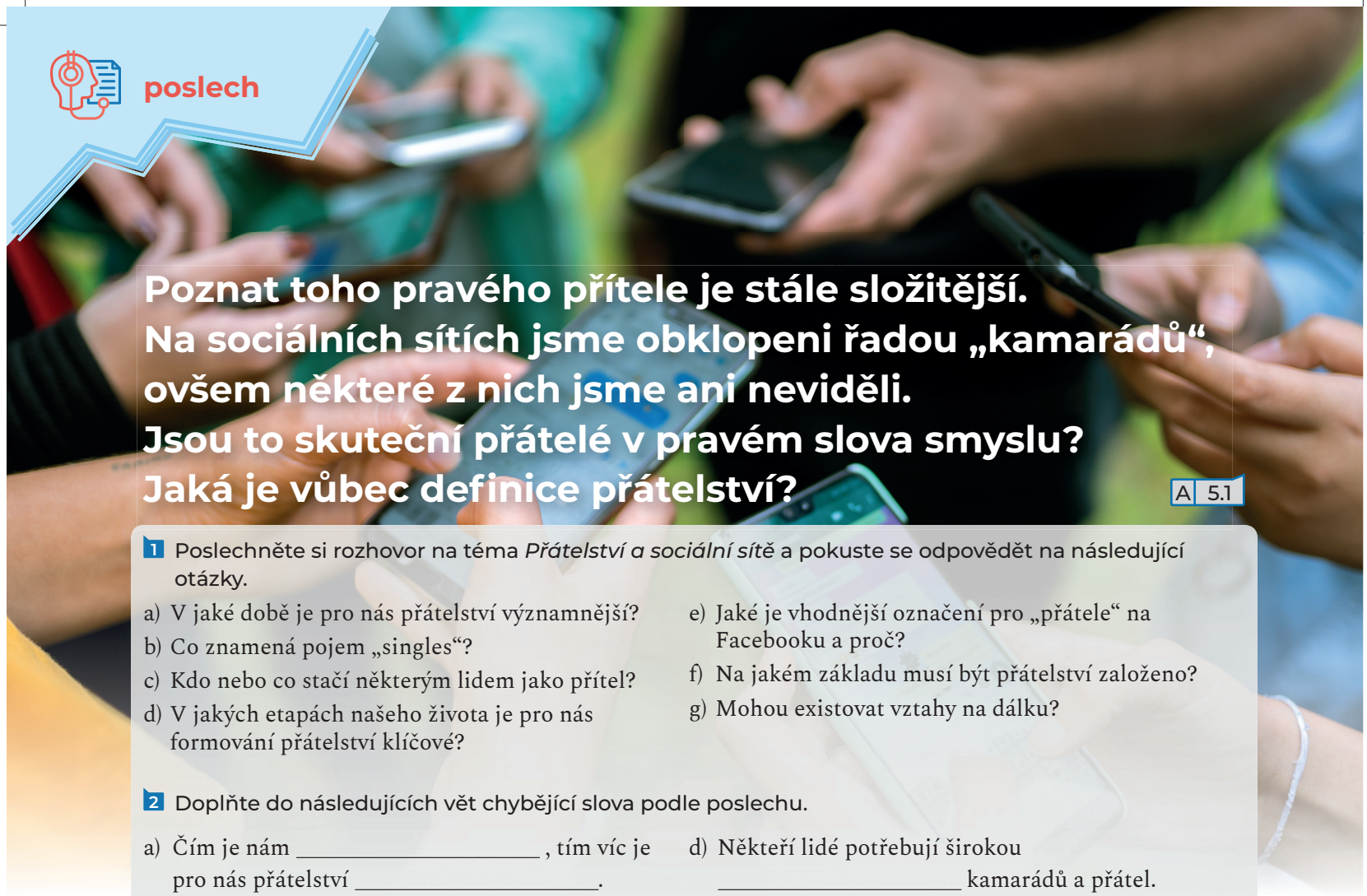

poslech

Poznat toho pravého přítele je stále složitější. Na sociálních sítích jsme obklopeni řadou „kamarádů“, ovšem některé z nich jsme ani neviděli. Jsou to skuteční přátelé v pravém slova smyslu? Jaká je vůbec definice přátelství?

A 5.1

1 Poslechněte si rozhovor na téma *Přátelství a sociální sítě* a pokuste se odpovědět na následující otázky.

a) V jaké době je pro nás přátelství významnější?
b) Co znamená pojem „singles“?
c) Kdo nebo co stačí některým lidem jako přítel?
d) V jakých etapách našeho života je pro nás formování přátelství klíčové?
e) Jaké je vhodnější označení pro „přátele“ na Facebooku a proč?
f) Na jakém základu musí být přátelství založeno?
g) Mohou existovat vztahy na dálku?

2 Doplňte do následujících vět chybějící slova podle poslechu.

a) Čím je nám _____ , tím víc je pro nás přátelství _____.
b) Spousta lidí ve velkých městech vyhledává situaci _____ .
c) U přátelství záleží na _____ člověka.
d) Někteří lidé potřebují širokou _____ kamarádů a přátel.
e) Přátelství není možné bez _____ kontaktu.
f) Lidé jsou v _____, ale vidí se pětkrát za rok.

3 Rozhodněte podle poslechu, zda jsou následující informace pravdivé, či nikoliv.

a) Nové technologie přinášejí nový fenomén. ANO/NE
b) Tzv. singles potřebují hodně přátel. ANO/NE
c) Existují lidé, kterým stačí jako přítel kočka. ANO/NE
d) Lidé, kteří mají spoustu kamarádů, vědí, kdo je jejich nejlepší přítel. ANO/NE
e) První klíčové období pro formování přátelství je školní věk. ANO/NE
f) Přátelství může existovat i mezi lidmi, kteří se nikdy neviděli. ANO/NE
g) V dnešní době neexistují partnerské vztahy na dálku. ANO/NE

4 Diskutujte o poslechu. S jakým názorem v rozhovoru souhlasíte/nesouhlasíte a proč?

Co pro vás znamená přátelství?
Kolik pravých přátel máte?
Jak často se vídáte se svým nejlepším přítelem/přítelkyní?

video

1 Jak založit FB profil?

V 5.1

1) Pozorujte, jaký vid je používán, když syn mamince dává instrukce. Vysvětlete proč.
2) Popište svými slovy, co všechno musí maminka udělat, aby se zaregistrovala.

2 Rizika sociálních sítí

V 5.2

1) Co je podle vás na sociálních sítích nejvíce nebezpečné a proč?
2) Jaké výhody a nevýhody sociálních sítí ve videu nebyly zmíněny?

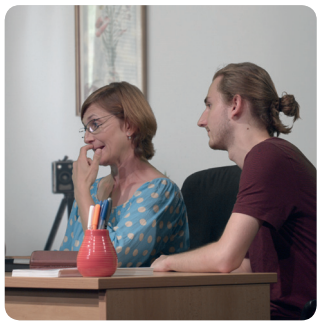

1 Na základě informací z videa i vlastních zkušeností doplňte křížovku.

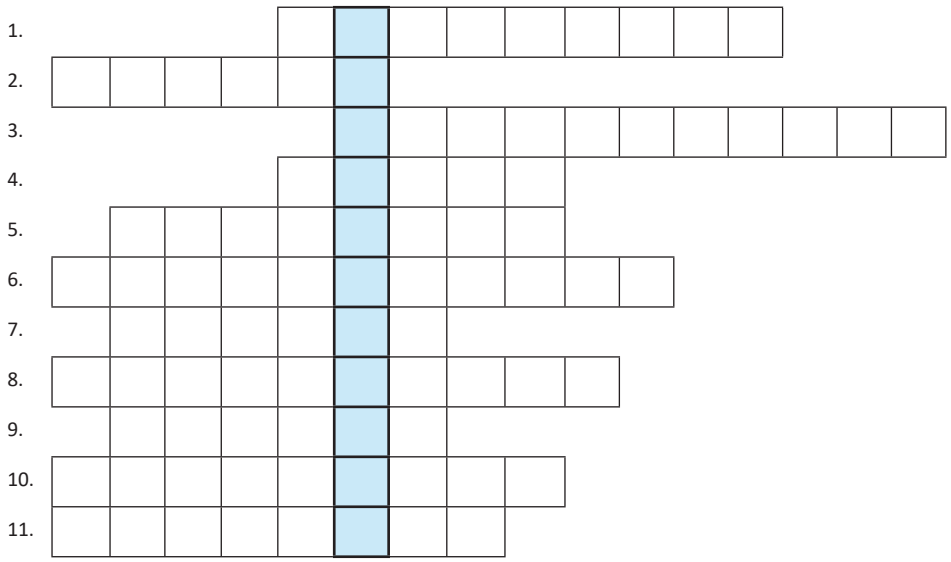

1. Je potřeba si uvědomovat, že realita na sociálních sítích je mnohdy ____.
2. Sociální sítě výrazně ovlivňují mezilidské ____.
3. Vždy je důležité dodržovat zásady ____ na internetu.
4. Nastavte si silné ____ a nikomu ho nesdělujte.
5. Doporučuje se nesdílet na internetu vše a chránit si své ____.
6. Na veřejných počítačích při odchodu nezapomínejte na ____, aby se na váš účet nedostal nikdo cizí.
7. Svůj uživatelský ____ si vždy zabezpečte.
8. Pokud by vás někdo na sociálních sítích obtěžoval, je možné si jej ____.
9. Nemějte zbytečně dlouhý ____ přátel.
10. Při sdílení informací a fotografií je potřeba velká ____.
11. Mladá ____ údajně kvůli internetu a sociálním sítím trpí digitální samotou.

2 Proč si myslíte, že dochází ke kyberšikaně? Diskutuje.

3 Představte si, že přestane fungovat internet a veškeré sociální sítě, a doplňte dle smyslu následující věty (zvažujte různé možnosti).

1) Abychom se s někým na něčem domluvili, místo chatování bychom museli _____.
2) Pokud bychom potřebovali zjistit nějakou informaci, museli bychom _____.
3) Kdybychom chtěli někomu ukázat nějaké fotky, bylo by potřeba _____.
4) Abychom mohli poslouchat hudbu, bylo by nutné _____.
5) Kdybychom chtěli navázat nová přátelství s cizími lidmi, museli bychom _____.

Žádost o radu a její poskytnutí

ŽÁDOST O RADU

Dobrý den,

je mi 16 let a chtěla bych se vám svěřit se svým problémem, který mě trápí už delší dobu a se kterým si nevím rady.

Jde o to, že mě už asi dva měsíce někdo pořád obtěžuje na sociálních sítích – Facebook, Twitter a podobně. Vytváří falešné profily a posílá mi vzkazy, ve kterých mě různě uráží a zesměšňuje. Dokonce založil i stránky, na kterých mě uráží i veřejně, vytváří různé fotomontáže z mých fotek a občas i píše, kde jsem ten den byla a co jsem dělala. Když stránku nebo profil nahlásím, založí si nové a pokračuje dál.

Už to, že mě někdo uráží soukromě, je strašné, ale pocit, že si jeho stránku čtou mí kamarádi (kteří sice tvrdí, jak je to hrozné, ale podezírám je, že se při tom sami dobře baví), mě trápí a také trochu děsí.

Zatím jsem to řekla jen několika kamarádům, rodiče to zatím neví, mám totiž obavy se rozhodnout a říct jim to, aby mi tak akorát nezakázali používat internet. Vůbec ale nevím, co s tím. Je možné vůbec něco dělat, když si ten člověk zakládá falešné profily? Jak můžu tuto situaci řešit? Poraďte mi prosím, jak mám v takové situaci postupovat.

Děkuji za radu.
Hanka

NÁZOR ODBORNÍKA

Milá Hanko,

mockrát Vám děkujeme za důvěru, se kterou jste se na nás v této komplikované situaci obrátila. To, co popisujete, je klasická kyberšikana – opakovaná agrese užívaná se záměrem ublížit. Agresorovi jsou při tom prostředníkem nové technologie. Jde o poměrně častý způsob útoku, který může být pro oběť často i více frustrující než agrese „v reálném světě“.

Proto bych Vám chtěla doporučit, abyste problém začala co nejrychleji řešit. Možnosti řešení bych rozdělila do dvou oblastí: rovina osobní a rovina konkrétních kroků, zaměřených přímo na kyberšikanu.

K rovině osobní: píšete, že se rodičům zatím svěřit nechcete, protože máte obavu, že by situaci nerozuměli a reagovali nepřiměřeně (zakázali Vám používat internet). Vaši obavu chápu, u mladých lidí je v podobné situaci docela častá, přesto Vám radím, abyste se svěřila nějaké dospělé osobě.

Píšete, že podezříváte své kamarády, že se nad některými útoky sami dobře baví. Doporučuji Vám, abyste s nimi mluvila o tom, jak to vnímáte a jak moc Vám to ubližuje. Pro ostatní může být těžké rozlišit, co je ještě legrace a co už je „za hranicí“. Proto Vám radím: řekněte kamarádům o všech svých obavách z toho, že se baví na Váš účet, a o Vašich pocitech z těchto útoků.

Neuvádíte, jestli sama víte nebo tušíte, o koho jde – ale dost pravděpodobně to bude někdo ze školy nebo širšího vrstevnického okolí. Pokud by šlo o někoho ze školy, je škola povinna situaci řešit, byť se útoky neodehrávají přímo na její půdě. Pak by bylo na místě to také ve škole ohlásit a začít řešit.

Dejte na mě a nebojte se situaci řešit. Mnohdy se ve spolupráci se školou, rodiči a případně dalšími lidmi (odborníky) podaří celou situaci vyřešit v klidu a rychle a předejde se jejímu zbytečnému vyhrocení. Někdo Vám skrytý za anonymitu ubližuje a Vy máte právo na spravedlnost.

Rady zaměřené přímo na kyberšikanu připojuji ke své odpovědi.

Přeji Vám mnoho úspěchů.
Yvetta

Slovní spojení, která můžete použít

V životě jste jistě již mnohokrát museli udělat důležité rozhodnutí nebo jste se ocitli v nepříjemné situaci a je docela možné, že jste v té chvíli potřebovali radu, jak postupovat. Pro podobné příležitosti vám nabízíme několik užitečných frází.

a) Prosba o radu

Co si myslíš, že bych měl(a) v této situaci udělat? / Co mi radíš?

Nevím, co mám dělat. / Nedokážu se rozhodnout. / Opravdu si nejsem jistý(á), co dál.

Mohl(a) bych tě poprosit o radu? / Poraď mi, prosím tě, něco.

Co bys dělal(a) na mém místě ty? / Jak by ses rozhodl(a) na mém místě ty?

b) Poskytnutí rady

Myslím, že bys teď měl(a)... / Podle mě bys teď rozhodně neměl(a) ...

Na tvém místě bych nejspíš... / V této situaci by bylo nejlepší... / Podle mě by bylo nejlepší, abys...

Radím ti... / Dej na mě... / Věř mi, vím, co říkám.

Nelámej to přes koleno! / Dvakrát měř a jednou řež! / Tady je každá rada drahá! / Dobrá rada nad zlato.

Komu není rady, tomu není pomoci!

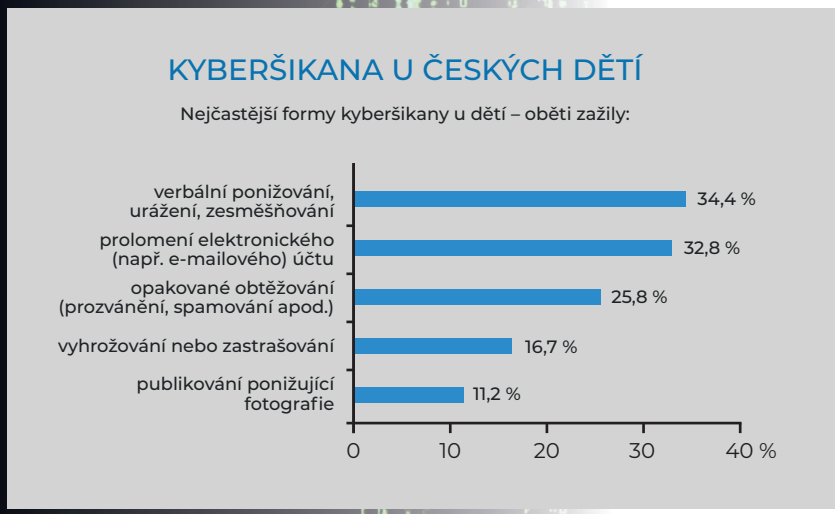

1 V Hančině dopise si vyznačte fráze, jimiž žádá psycholožku o radu.

2 V odpovědi psycholožky Yvetty jsou formulována doporučení a rady, jak by měla Hanka postupovat. V textu vyhledejte fráze, které k tomu použila.

3 Přečtěte si následující rady zaměřené přímo na kyberšikanu. Zahrajte si na psycholožku a přeformulujte každé doporučení tak, abyste přitom užili nové fráze.

- Nereagujte přímo na urážky a útoky (jen byste útočníkovi „nahrála“ – tím se ale nemyslí nahlašování a podobně, pouze přímé osobní reakce).
- Neuvádějte na internetu žádné osobní údaje, údaje o pobytu a podobně.
- Ukládejte důkazy – to Vám pomůže ve chvíli, kdy situaci řešíte „oficiálně“ (dělejte snímky obrazovky, ukládejte si útočné zprávy).
- Obraťte se na školního psychologa, pokud ho škola má (i v případě, že útoky se školou nijak nesouvisí – školní psycholog je tam pro Vás).
- Svěřte se někomu důvěryhodnému ve škole, pokud tam není školní psycholog.

Čeština za psacím stolem: Osobní dopis a e-mail

Osobní neboli neformální dopis je vlastně jakýkoli dopis (ať už napsaný klasicky na papíře, nebo nověji elektronicky), který jsme napsali blízké nebo známé osobě – kamarádovi, příbuznému, bývalému spolužákovi, známému z dovolené apod. V dopise běžně užíváme neformální a neutrální jazyk, vyhýbáme se ale výrazům hrubým nebo dokonce vulgárním.

Oslovení osoby, které píšeme (adresát).

Místo a datum, kde a kdy byl dopis napsán.

Praha 15. 4. 2019

Ahoj Honzo,

už uplynul nějaký čas od doby, kdy jsme se naposledy viděli, tak bych Ti rád napsal, co je u mě nového.

Bohužel už nebydlím v Liberci, protože jsem se před třemi lety seznámil se svou současnou manželkou. Tenkrát jsem ještě nevěděl, že navždy spojíme své životy, ale už tehdy mě okouzlila natolik, že jsem se za ní odstěhoval do Prahy. Bydlíme společně na Karlově náměstí v jednom činžáku nedaleko Vltavy. Z okna obývacího pokoje máme krásný výhled na Vltavu a celé okolní nábřeží. Čtvrť je velice rušná, ale zvykl jsem si. Dokonce nedaleko našeho domu je malý park, kam si občas zajdu odpočinout a zaběhat. Dopravní obslužnost je velice dobrá, do práce se dostanu za třicet minut.

Pracuju ve firmě, která je zaměřená na počítačové systémy a ochranu dat. Vždycky jsem o takovém zaměstnání snil. Vydělávám naštěstí velmi slušně a náročnost pracovní pozice je odpovídající. Musím si akorát doplnit vzdělání, takže jsem se opět na několik měsíců vrátil do školních lavic. Pracuju převážně s příjemnými a ochotnými lidmi, rozumíme si a pravidelně každých čtrnáct dní se scházíme na bowlingu nebo jdeme společně do divadla nebo do kina. Pak si jdeme někam sednout, popovídáme si a popijeme. Bývají to fajn akce. Občas si s některými kolegy zajdeme na tenis, který chodíme hrát do tenisové haly ve čtvrti Výtoň.

A taky trochu kvůli tomu Ti vlastně píšu. Od 14. července se chystáme uspořádat dvoudenní prázdninový tenisový turnaj. Chtěl bych Tě pozvat, abychom si opět po letech společně zahráli a zároveň zavzpomínali na dobu, kdy jsme společně seděli v lavici. Mohli bychom si v klidu sdělit, co nového se změnilo v našem životě. Doufám, že mne nezklameš a přijedeš do Prahy. Prosím Tě, dej mi vědět, jak ses rozhodl.

Vlastní text osobního dopisu rozdělujeme obvykle do odstavců.

Měj se hezky,

Martin

Dopis vždy podepíšeme.

Rozloučení (může být součástí závěru).

K osobním dopisům řadíme i tzv. **dopisy společenského styku:**

a) blahopřejné dopisy, ve kterých gratulujeme k životnímu nebo pracovnímu jubileu, uzavření sňatku, k narození dítěte, získání významného postavení, titulu, ke sportovnímu nebo uměleckému výsledku;

b) děkovné dopisy, které vznikají jako výraz poděkování při odchodu do důchodu, při odchodu do jiného podniku, za dobrou práci, za uspořádání mimořádné akce, za pomoc;

c) soustrastné (kondolenční) dopisy píšeme pozůstalým při úmrtí jejich blízkých;

d) omluvné dopisy, ve kterých se např. omlouváme, že se nemůže z vážných důvodů zúčastnit určité akce, na kterou jsme obdrželi pozvánku;

e) pozvání, tedy osobní dopisy, které se přikládají k pozvánce, pokud zveme významné osoby.

Napajedla 21. prosince 2012

Milý Jardo,

dovol, abych Ti popřál příjemné prožití vánočních svátků, pevné zdraví, osobní spokojenost a mnoho úspěchů v nadcházejícím roce. Chci Ti také upřímně poděkovat za to, jak jsi nám v končícím roce pomohl zvládnout všechny nástrahy, které celé naší rodině osud přichystal. Byl bych moc rád, pokud bych Ti vše mohl kdykoli oplatit.

S přátelským pozdravem Tvé ženě

Kamil

Náchod 29. září 2019

Vážená paní Evo,

velmi nás zarmoutila zpráva o tragickém úmrtí Vašeho manžela. Ztratila jste milujícího člověka a Vaše děti obětavého otce. Prožívali jsme s Michalem všechny radosti, které souvisely s narozením obou Vašich synů a s budováním Vašeho spokojeného rodinného života. Předčasně odešel člověk plný síly, kterého jsme si na našem pracovišti všichni vážili. Vám, paní Evo, tuto těžkou ztrátu nikdo a nikdy nenahradí. Kdykoliv budete něco potřebovat, navštivte nás, rádi Vám pomůžeme.

S projevem hluboké soustrasti

Karel a Honza, Michalovi kolegové

1 Vyberte si jednu z následujících příležitostí a napište osobní dopis, který s ní bude souviset.

a) Vašim přátelům se narodilo dítě.

b) Jste pozváni na oslavu narozenin vaší tety, bohužel se ale nemůžete zúčastnit kvůli práci.

c) Kamarádce/kamarádovi zemřel jeden z rodičů.

d) Po svatbě děkujete za dary, které jste obdrželi.

shrnutí

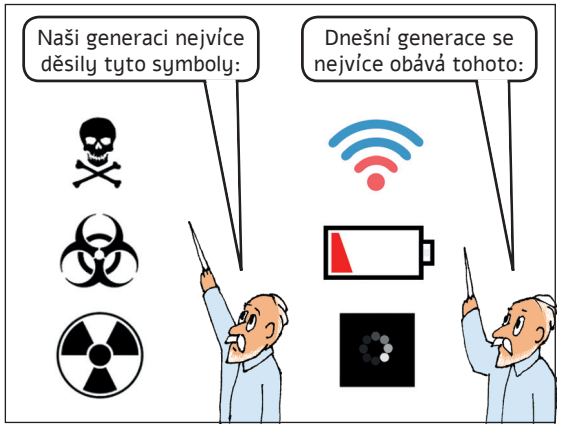

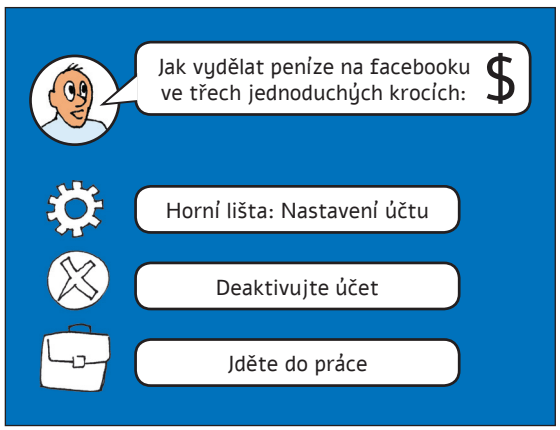

SHRNUTÍ

1. Mám dostatečnou slovní zásobu pro komunikaci na téma informační technologie a sociální sítě.
2. Umím správně používat perfektivní a imperfektivní verba a tvořit jejich tvary.
3. Umím vyjádřit příčinu a přípustku v souvětí; znám potřebné spojky a umím s nimi zacházet ve větě.
4. Umím požádat o radu a také umím rady formulovat adekvátně situaci a obsahu.
5. Umím napsat osobní dopis k různým příležitostem; umím náležitě používat jazykové i grafické prostředky.

POZNÁMKY